

NOU 2014:2 – Hørings svar fra Enebakk kirkelige fellestråd

Enebakk kirkelige fellestråd forholder seg i stor grad til utvalgets seks prinsipper for gravferdslovgivningen, men framsetter noen alternative forslag til hvordan målene kan oppnås.

Økonomiske kompensasjoner

Generelt støttes en likhetsbehandling, men foreslåtte ordninger for økonomisk kompensasjon oppleves som omstendelige. Oppsummert forslår Enebakk kirkelige fellestråd at

- Staten finansierer alle kremasjoner direkte til hvert krematorium
- Fellestråd som tar i mot utensokns begravelser får støtte fra staten ut fra faktiske kostnader til etablering av kistegravplass (pt 15 000 kroner)
- Kompensasjon for bortfall av festeavgift for gjenbruk av grav kompenseres ikke
- Frakt av kister til krematorier videreføres av begravelsesbyråene som får betalt for tjenesten av staten etter regning. Alternativt kan ordningen med refusjon fra NAV videreføres.
- Forvaltningen legges til ett fylkesmannskontor som også forvalter økonomiske kompensasjonsordninger.

Hvordan oppnå økt andel av kremasjoner?

På generelt grunnlag mener Enebakk kirkelige fellestråd at det må arbeides for økt andel av kremasjoner. Begrunnelsen for dette er økt antall døde, og derved økt behov for nytt areal til gravplasser. Fellestrådet har i denne forbindelse følgende forslag:

- Staten tar kostnadene for kremasjoner, slik at pårørende og fellestråd/kommune ikke belastes med denne utgiften (dermed imøtekommes økonomisk likestilling mellom gravferdsformene)
- Staten/NAV viderefører dagens refusjonsordning utover 20 km for frakt til krematorium, og begravelsesbyråene viderefører denne tjenesten. Det er vanskelig å få «stordriftsfordeler» i små og mellomstore fellestråd, og det er viktig at båretransport foregår på en verdig måte.
- Det tilrettelegges for et mangfold av alternativer til vanlige urnegraver. På gravplassene bør det legges til rette for urneplasser med felles gravminner og plantefelt, minnelunder, kolombarium og mulighet for askespredning på gravlundene. Disse tiltakene er relativt enkle å etablere, er svært lite plasskrevende og sparer store arealer i forhold til kistegravlegging. Gjennom økonomiske kompensasjonsordninger kan fellestrådene stimuleres til å etablere slike varianter, alternativt vil hvert fellestråd på litt sikt spare store utgifter hvis det blir færre kistegravlegginger.
- Utrede mulighet for å bygge promatorier (økologisk kremasjon/frysetørring), samt gjøre endringer i lovverket som likestiller en promasjon med kremasjon.

Kommentarer og endringsforslag til utvalgets innstillinger:

- *Kistegravlegging og kremasjon likestilles økonomisk og juridisk som gravferdsform*

Forslaget støttes på prinsipielt grunnlag, men Enebakk kirkelige fellesråd foreslår en alternativ økonomisk kompensasjon.

Utvalget peker på en økonomisk forskjellsbehandling ved kiste- kontra urnebegravelse. Utvalget unnlater å nevne at en kistebegravelse som oftest også har utlegg, gjennom reservasjon av en grav ved siden av, samt senere dobbel festeavgift. Problemet med nedbryting av kiste medfører flere steder økt fredningstid, og derved mindre mulighet for gjenbruk. Dette er ikke et problem med urner.

Enebakk kirkelige fellesråd mener at en likestilling mellom gravferdsformene enkelt kan gjennomføres ved at staten dekker utgifter til kremasjon og båretransport til krematoriet. Fellesrådet foreslår at økonomisk kompensasjon for disse tjenestene går etter regning direkte mellom krematoriene/begravelsesbyråene og staten uten at fellesrådene involveres.

Enebakk kirkelige fellesråd foreslår at kremasjonsavgiften i sin helhet dekkes av staten direkte til hvert krematorium. Båretransport til krematoriet videreføres av begravelsesbyråene og kostnadene dekkes etter regning av staten.

- *Kommunene skal være pliktige til å ta i mot utenbygds gravlegging. Brukerbetaling for gravlegging i en annen kommune enn avdødes bostedskommune oppheves.*

Forslaget støttes ikke. Rettigheter til kommunale tjenester er knyttet til bosted, og det er ingen grunn til at dette prinsippet skal fravikes etter dødsfall. Fellesrådene bør fortsatt ha styringsretten til å sette begrensninger for mottak av utenbygds kistegravlegging, spesielt med tanke på gravferdslovens § 2, første ledd, men også fordi enkelte kommuner vil få en urimelig stor belastning. Dette gjelder særlig bynære kommuner og kommuner med mye hyttebebyggelse.

Enebakk kirkelige fellesråd oppfatter forslaget til oppgjørsordningen mellom fellesrådene som lite forutsigbart (vanskelig å budsjettere), urimelig (fellesråd har ikke direkte kostnader gjennom driftsbudsjettet ved en begravelse) og komplisert (rammetilskudd via kommunene).

De fellesråd som velger å ta imot kister fra andre kommuner, kan eventuelt få dekket utgiftene fra staten. Staten bør da dekke de faktiske utgiftene for etablering av en kistegrav (15 000 kroner)

Enebakk kirkelige fellesråd støtter ikke at utenbygds gravlegging tillates på generelt grunnlag, men at dette kan godkjennes i det enkelte fellesråd. For disse bør utgiftene kompenseres av staten direkte og i sin helhet (etableringskostnad av kistegrav).

- *Endring av avgiften for feste av grav slik at innbyggerne behandles likt*

Enebakk kirkelige fellesråd støtter forslaget. Fellesrådet har i alle år praktisert 20 nye friår når en festet grav gjenåpnes. Dette fordi dagens lovverk oppleves som urimelig. Enebakk kirkelige fellesråd

mener at lokal ordning har medført at flere benytter gjenbruk av graver, hvilket sparer nye graver. De pårørende får en besparelse ved gjenbruk av gravstøtte og stell av ett plantefelt i stedet for to.

Enebakk kirkelige fellesråd foreslår at bortfall av festeavgift for gjenbruk av grav ikke kompenseres.

- Tiltak for å få bedre statistikk og mer forskning på gravferdsområdet

Enebakk kirkelige fellesråd støtter forslaget. For bedring av statistikkene må fellesrådene foreta en opprydding i sine budsjett og regnskap, slik at alt som gjelder gravferdsforvaltning legges til dette kapitlet, også administrative kostnader. KA bør utfordres til å lage standarder og egne kurs. Det er bare gjennom en slik opprydding at statistikk blir et reelt arbeidsredskap.

Enebakk kirkelige fellesråd foreslår at KA utfordres til å utforme standarder for budsjett og regnskap for gravplassforvaltningen i hvert fellesråd slik at KOSTRA-tallene blir sammenliknbare. Økonomien for gravplassforvaltningen skilles fra øvrig virksomhet i fellesrådene (390/393).

Enebakk kirkelige fellesråd støtter forslaget om mer forskning på gravferdsområdet, og henviser til Sverige og Danmarks erfaringer med forskning. Både Norges miljø- og biovitenskaplige universitet (NMBU) og andre utdanningsinstitusjoner som for eksempel linjer for gartnerfag/grønt er aktuelle samarbeidspartnere.

Det er videre flere instanser som arbeider med gravplassforvaltning i Norge, men det er antakelig lite samarbeid mellom disse aktørene. Dette gjelder aktører som KA (Oslo), Norsk forening for kirkegårdskultur (Telemark), rådgiver for gravplass (Tønsberg), Fagus (Oslo), professor på NMBU (Ås) og andre høgskoler.

Enebakk kirkelige fellesråd foreslår å tilrettelegge for forskning på gravferdsområdet ved å styrke samarbeidet og vurdere samlokalisering av de instanser som i dag arbeider med gravplassforvaltning. Målet må være at økt forskning på sikt vil styrke fagkompetansen til gravplassforvaltningen.

- Endringer i forvaltningsoppgaver

Enebakk kirkelige fellesråd støtter forslaget om å flytte gravferdsforvaltningen fra bispedømmerådene, men foreslår at gravplassforvaltningen for hele landet legges til ett fylkesmannskontor (for eksempel Tønsberg hvor rådgiver gravplass har kontortilhørighet i dag). Dette vil styrke fagkompetansen på et ellers smalt arbeidsfelt. Ved en slik endring vil en kunne skape et større fagmiljø for fylkesmannens gravferdsforvaltning og gravplassrådgiver. Her vil en kunne bygge opp en stab bestående av ulike fagpersoner innen for eksempel landskapsarkitektur, landskapsingeniører, jus og kulturminneforvaltning.

Enebakk kirkelige fellesråd støtter *ikke* forslaget om å oppnevne egne gravplassutvalg i kommunene, men foreslår at denne oppgaven utføres av fellesrådene. Hvert fellesråd har én kommunalt oppnevnt representant. Enebakk kirkelige fellesråd foreslår at det i denne forbindelse utarbeides et

minimumskrav for gravplassforvaltningen. Videre at det utarbeides en standard/sjekkliste for årlig gjennomgang i fellesrådene.

Enebakk kirkelige fellesråd støtter forslaget om å overføre gravferdsforvaltningen fra bispedømmerådene, men foreslår at dette legges til ett fylkesmannskontor og samlokaliseres med rådgiver gravplass.

- Praksis ved askespredning

Enebakk kirkelige fellesråd støtter forslaget om at lokal gravplassforvaltning kan behandle søknader om askespredning, men ønsker i den forbindelse at det fra departementets side utarbeides klare retningslinjer. Enebakk kirkelige fellesråd ønsker å trekke fram behovet for kontrollrutiner også ved askespredning. Med dagens praksis er det ingen kontrollorgan ved askespredning, og derved kan det skje at asken ikke spres (men beholdes på peishylla) eller at asken fordeles over flere steder.

- Økonomiske og administrative konsekvenser

Enebakk kirkelige fellesråd støtter at mindreinntekter og merutgifter til fellesrådene kompenseres, men er ikke enig i utvalgets forslag til oppgjørsformer. Et fellesråd som «mister» en begravelse, vil bare indirekte spare penger, ved at framtidig gravplassutvidelse utsettes. Dermed vil en utgiftsdekning til et annet fellesråd bli en uforutsett utgift som det ikke er mulig å budsjettere. I stedet for kompliserte forhold mellom fellesråd og kompensasjon fra staten via kommunene, foreslår Enebakk kirkelige fellesråd enkle kompensasjonsordninger mellom den aktør som har hatt utgiften og fylkesmannens forvaltningsorgan på vegne av staten.

- Forslag som utvalget vurderer til å være på siden av mandatet

Enebakk kirkelige fellesråd støtter utvalgets forslag om at søknad om askespredning stiles til lokal gravplassforvaltning. Likeledes støttes utvalgets forslag om askespredning på gravplass og kolumbarium på gravplass.

Enebakk kirkelige fellesråd foreslår videre at det arbeides videre med promatorium, som et alternativ til kremasjon og som en mulig løsning for å legge til rette for flere steder i landet å foreta promasjoner/kremasjoner.

På siden av mandatet fra Enebakk kirkelige fellesråd:

Dialogmøter

Årlige dialogmøter er vedtatt i gravferdslovens § 23. Det at møtene skal holdes årlig medfører at representanter fra andre tros- og livssynssamfunn kan få en oppfatning av at det er mulig å tilrettelegge for kjappe endringer. Gravplasser etableres i 20-30 års perspektiv, og det er liten anledning til vesentlige endringer av etablerte gravplasser. Enebakk kirkelige fellesråd ser imidlertid

stor verdi av slike møter i forkant av nyetableringer, utvidelser og ved vesentlige endringer av gravplasser.

Enebakk kirkelige fellesråd foreslår å endre ordlyden i paragrafen til: «Den som har forvaltningsansvaret for gravlegging i kommunen, *kan* invitere de tros- og livssynssamfunn som er virksomme på stedet, til et årlig møte for å drøfte hvordan tros- og livssynssamfunnenes behov ved gravferd kan ivaretas. *Møtet skal avholdes ved nyetablering, utvidelse eller vesentlig endring av gravplass.»*

Kompetanseheving og rådgiving for de som ivaretar forvaltningsansvaret for gravplassene

Enebakk kirkelige fellesråd ser behovet for å styrke kirkevergenes og gravplassansattes kompetanse for gravplassforvaltningen. Det bør i framtiden unngås at råd under planlegging av prosjekter gis av instanser som seinere skal behandle og godkjenne en søknad.

Enebakk kirkelige fellesråd foreslår at KA anmodes om å etablere en stab for gravplassforvaltning, og at de ansetter relevant fagkompetanse innen landskapsarkitektur, -ingeniør, forskning, jus og kulturminneforvaltning. Det foreslås videre økt samarbeid med NMBU med tanke på forskning på gravplassområdet, og en oppfordring til linjer for gartnerfag/grønt om en egen linje for gravplassansatte. Disse utdanningsinstitusjonene kunne også arrangere kurs og videreutdanning.

Anonyme minnelunder

Enebakk kirkelige fellesråd foreslår at muligheten for å etablere anonyme minnelunder oppheves. Det viser seg at enkelte «ansvarlige for gravferden» angrep sitt valg, og likevel ønsker at avdødes navn skal framkomme ved minnelunden.

Enebakk kirkelige fellesråd foreslår at navnete minnelunder erstatter de anonyme, og at de som fortsatt ønsker anonymitet ikke setter opp noe navneskilt over avdøde. Derved er det også mulig å angre på valget, og eventuelt sette opp et navneskilt i etterkant.

Gravstell

Enebakk kirkelige fellesråd foreslår at det kan legges til rette for flere felles blomsterbed på gravplassene, slik at de pårørende kan fristilles fra et selvpålagt «krav» om plantefelt foran hvert gravminne. Dersom gravminnet omkranses av gras, vi graset holdes vedlike av gravplassbetjeningen. Dette kan frata de pårørende en «besøksbyrde» til gravplassen.